

Correctievoorschrift HAVO

2007

tijdvak 1

maatschappijleer

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr. 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 79 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Politieke besluitvorming: verkeersveiligheid

1 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- Het kabinet / de verantwoordelijke minister(s): deze heeft / hebben het wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer.
- Ambtenaren onder verantwoordelijkheid van de minister hebben het wetsvoorstel opgesteld.
- Het kabinet heeft het wetsvoorstel voor advies voorgelegd aan de Raad van State. De Raad van State heeft advies uitgebracht over het wetsvoorstel.
- Adviesorganen hebben commentaar geleverd op het wetsvoorstel.
- Belangenorganisaties hebben met ambtenaren of minister gesproken tijdens de voorbereiding van het wetsvoorstel.
- Onderzoeksinstituten hebben adviezen opgesteld.
- Tweede Kamerfracties hebben in de Vaste Commissies ook al over het wetsvoorstel gesproken.

per juiste actor

1

2 maximumscore 1

invoer/input

Opmerking

Het antwoord 'feedback' is ook goed.

3 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste verschillen (twee van de volgende):

- Een wettelijke norm geldt voor iedere burger.
- Een wettelijke norm gaat boven andere normen.
- Een wettelijke norm wordt gesteld door de overheid.
- Een wettelijke norm is afdwingbaar door de overheid. / Op overtreding van een wettelijke norm staan wettelijke sancties.

per juist verschil

1

Opmerking

Het antwoord "Een wettelijke norm staat in de wet, de andere normen niet." krijgt geen punt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 4

Het antwoord dient de volgende onderdelen te bevatten:

- Een motie is een uitspraak van de Tweede Kamer om het beleid van het kabinet al dan niet bij te sturen. / Een motie is een uitspraak van de Tweede Kamer om een minister te vragen iets te doen of juist na te laten 1
- Een amendement is het middel van de Tweede Kamer om een wetsvoorstel van de regering te wijzigen 1
- Een amendement is effectiever omdat het kabinet een aangenomen amendement moet uitvoeren 1
- Een motie – als deze is aangenomen door een meerderheid van de Kamer – kan het kabinet naast zich neerleggen. (Uitzondering zijn de motie van wantrouwen en afkeuring.) 1

Ook juiste uitleg:

- De wens van de ChristenUnie (de verlaging van het toegestane alcoholpromillage van beginnende automobilisten in het wetsontwerp uit te breiden tot de groep beginnende bromfietrijders) wordt direct geëffectueerd indien de meerderheid van de Kamer het amendement aanneemt 1
- De motie van de PvdA-fractie is een wens voor de langere termijn. Deze heeft pas betekenis wanneer de meerderheid er vóór stemt. De minister is niet verplicht een aanvaarde motie uit te voeren 1

5 maximumscore 2

- Legaliteitsbeginsel 1
- Hierdoor wordt het uitvoeren van drugsverkeercontroles door overheidsfunctionarissen zoals de politie gebonden aan de regels van de wet / wordt willekeurig politieoptreden voorkomen / weten de burgers dat het de politie is toegestaan om een drugscontrole uit te voeren en welke sanctie er staat op overtreding van de wet 1

Vraag	Antwoord	Scores
6	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van juiste redenen met verwijzing naar de tekst zijn (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verkeersdoden roepen bij de directe omgeving veel emoties op. / Het raakt veel mensen. Minister Peijs verwijst naar de groep jongeren die op de publieke tribune heeft gezeten. Het aantal is hetzelfde als het aantal dat jaarlijks verongelukt door alcoholgebruik in het verkeer (regels 82-87). – Het aantal verkeersdoden wordt maatschappelijk als zeer ongewenst beschouwd. Minister Peijs roept het beeld op van twee bussen vol verkeersdoden (regel 87). Dat leed moet zoveel mogelijk worden voorkomen. – De situatie wordt als veranderbaar beschouwd: minister Peijs is ervan overtuigd dat zij met dit wetsvoorstel een bijdrage kan leveren aan het terugdringen van het aantal verkeersdoden (regels 93-97). – Het probleem valt aan te pakken. Politieke partijen (en maatschappelijke organisaties) zijn voor het aanpakken ervan. Tweede Kamerleden in tekst 1 pleiten voor concrete maatregelen / steunen het wetsvoorstel. 	
7	<p>maximumscore 3</p> <p>ChristenUnie: christenorthodoxe stroming / confessionele stroming D66: liberale stroming / D66 ziet zichzelf als sociaalliberaal / ook goed: pragmatisme. GroenLinks: socialistische / ecologische stroming PvdA: sociaaldemocratische / socialistische stroming SGP: christenorthodoxe stroming / confessionele stroming SP: socialistische stroming</p>	
	Indien zes antwoorden juist	3
	Indien vier of vijf antwoorden juist	2
	Indien twee of drie antwoorden juist	1
	Indien een of geen antwoord juist	0
8	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • de informatiefunctie • Deze tekst geeft informatie over de uitvoering van nieuw overheidsbeleid / informeert de burgers over de nieuwe boetes voor verkeersovertredingen 	<p>1</p> <p>1</p>
9	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekst 2: beleidsbepaling (Tweede Kamer heeft beslissing genomen) • tekst 3: uitvoer (beleidsmaatregelen gaan in werking per 1 januari 2006) 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoordelementen in de uitleg (twee van de volgende):

- Een belangengroep heeft een professionele structuur.
In tekst 4 wordt gesproken van ledenvergaderingen die door het gehele land worden georganiseerd. / De ANWB is een veelzijdige vereniging met 3,9 miljoen leden (tekst 5). / De ANWB biedt leden producten en diensten aan (tekst 5).
- Een belangengroep heeft een permanent karakter.
In tegenstelling tot een actiegroep, houdt de ANWB zich met een groot aantal zaken op verschillende terreinen bezig (tekst 5). / De ANWB is een veelzijdige vereniging met 3,9 miljoen leden (tekst 5).
- Een belangenorganisatie houdt zich met meerdere onderwerpen bezig en een actiegroep richt zich op één actiepunt.
De ANWB houdt zich niet alleen bezig met de belangen van automobilisten (tekst 5), maar ook met de belangen van andere verkeersdeelnemers als bromfietzers (tekst 4).
- De ANWB is een organisatie met een serviceverlenende functie. “En we bieden hun aantrekkelijke producten en diensten” (tekst 5)

per juist kenmerk en gebruik van de tekst

1

11 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste machtsbronnen zijn (twee van de volgende):

- De ANWB heeft meer leden dan de Fietsersbond (3,9 miljoen tegen 31.000).
- De ANWB heeft meer financiële middelen dan de Fietsersbond.
- De ANWB heeft betere netwerken / contacten met sleutelfiguren in de politiek.

per juiste machtsbron

1

12 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn (twee van de volgende):

- De belangen van jongeren worden dan beter gehoord en beter vertegenwoordigd. / Er is een meer evenwichtige toedeling van waarden.
- De politieke besluiten hebben meer draagvlak.
- De besluiten zijn representatiever voor de gehele maatschappij.
- Deelname geeft een minder vertekend beeld van maatschappelijke wensen.
- De jongeren krijgen meer politiek zelfvertrouwen bij succesvolle beïnvloeding.
- Jongeren ontplooiën zich dan op het politieke terrein.

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • conventionele participatie 	1
	Voorbeelden van conventionele participatie (twee van de volgende):	
	<ul style="list-style-type: none"> – contact leggen met raadsleden / wethouders / Tweede Kamerleden / politieke partijen / lobbyen om wensen over verkeersveiligheid aan de orde te stellen – lid worden van pressiegroepen die de verkeersveiligheid voor jongeren willen vergroten / inschakelen van belangengroepen – inschakelen media om wensen over verkeersveiligheid in de openbaarheid te brengen 	
	ook juist:	
	<ul style="list-style-type: none"> – meedoen aan demonstraties om de aandacht te vestigen op onveilige situaties – deelname aan handtekeningenactie om steun te werven voor bepaalde eisen 	
	Indien twee voorbeelden juist	1
	Indien één of geen voorbeeld juist	0

Opgave 2 Jongeren en massamedia

14	maximumscore 2	
	Het antwoord moet de volgende onderdelen bevatten:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Marktsegmentering is het verdelen van de markt in afzonderlijke delen gericht op een specifieke doelgroep per deel of segment 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De uitgever brengt een blad uit voor een speciale doelgroep, de jong volwassenen tussen de 24 en 35 jaar (in de regio Eindhoven) 	1
15	maximumscore 3	
	Het antwoord moet de volgende onderdelen bevatten:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een referentiekader is een interpretatiekader gevormd door iemands ervaring, kennis, normen en waarden en kijk op maatschappelijke zaken en thema's 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De redactie wordt gevormd door mensen uit dezelfde leeftijdsgroep als die van de doelgroep. Je kunt op grond hiervan overeenkomsten in kijk en interpretatiekader van redactie en van lezers verwachten. / De redactie zal daardoor kunnen aanvoelen welke informatie door de lezers gekozen en gewaardeerd wordt en hoe de boodschap over zal komen. / De lezers zullen zich beter herkennen in het aanbod dan wanneer de redactie zou bestaan uit journalisten in de leeftijd die duidelijk hoger ligt dan 35 jaar 	2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 3

drie van de volgende:

- informatiefunctie: bijvoorbeeld geeft informatie over kwesties die jongeren raken, zoals in de onderdelen '7x 24' of 'ZOOM' in tekst 8. / informatie over uitgaan in tekst 9.
- verstrooiing / ontspanning: berichten en stukken met een amusementskarakter, bijvoorbeeld de stukjes in het onderdeel 'IETS TE MELDEN' in tekst 8 (Inhoud).
- opiniërende functie: Peper komt met een artikel over een bepaalde kwestie waarin duidelijk een bepaalde mening wordt gegeven, zoals in artikel 'Verslaafd aan je eigen agenda? Onthaast' (tekst 7 en inhoud in tekst 8) of over 'illegaal downloaden: Houd de dief' (inhoud in tekst 8). Aan de hand daarvan kan de lezer zijn/haar eigen mening toetsen/aanscherpen.
- sociale functie: naar aanleiding van de inhoud van Peper kunnen lezers met vrienden praten over of naar aanleiding van bijvoorbeeld de rubriek 'Uitgaan & thuisblijven' (inhoud in tekst 8 en tekst 9).
- socialiserende functie: In Peper staat het artikel 'onthaasten' (tekst 7 en inhoudsopgave in tekst 8). Dit artikel bevat een boodschap: zorg dat je geen slaaf wordt van je agenda; zorg voor onthaasting. Er is met andere woorden sprake van het overdragen van waarden (gezondheid, gezonde levensstijl), normen (zorg voor onthaasting), opvattingen, dat wil zeggen van socialisering.

per juiste functie met juiste toelichting

1

20 maximumscore 1

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- verschraving van het aanbod
- minder diepgaande achtergrondinformatie

21 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- selectiviteit / selectieve perceptie
- Jongeren lezen gemiddeld niet vaak een krant en stellen zich niet open voor politiek nieuws. / Jongeren maken keuzes uit het media-aanbod: zij kiezen niet voor politiek nieuws. / Wat jongeren oppakken van de media wordt bepaald door hun referentiekader: zij hebben in doorsnee geen interesse in politiek nieuws

2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Ook juiste antwoorden kunnen zijn (één van de volgende):

- agendasetting
- Agendasetting houdt in dat de media bepalen waarover mensen praten, niet wat ze daarover denken. Deze benadering zegt dat de media bepalen wat belangrijk gevonden wordt. Als de media waar jongeren zich van bedienen, nooit iets over politiek zeggen dan wordt politiek ook geen belangrijk onderwerp voor jongeren. Komen ze er wel een keer mee in aanraking dan zullen ze zich ervan afwenden omdat het niet belangrijk geacht wordt 2
- cultivatie
- In de wereld die door soaps en dergelijke verbeeld wordt, speelt politiek geen enkele rol. De cultivatietheorie zegt dat de wereld zoals die door de media verbeeld wordt, door de mediaconsument ervaren wordt als de echte wereld. Een wereld zonder politiek dus. Jongeren die zich enkel bedienen van media die geen aandacht besteden aan politiek nieuws, komen daarmee niet in aanraking. Zij zullen zich afwenden van de politiek omdat politiek in hun wereld geen plek heeft 2

Opmerking

Alleen twee punten toekennen voor juiste toelichting.

22 maximumscore 4

twee van de volgende:

- de informatiefunctie

Voorbeeld van een juist antwoord is:

citaat: “Studenten weten best wel wat, maar niet zoveel als eerdere generaties.” (regels 46-48) / “Als mensen niet weten wat er aan de hand is ... dan hebben ze minder macht.” (regels 54-56)

Om mee te kunnen doen aan discussies over besluitvorming / om aan politiek deel te nemen, moet je op de hoogte zijn van (de problemen in) de samenleving en de visies daarop. Daarvoor heb je de media nodig.

- de controle- of waakhondfunctie

Voorbeeld van een juist antwoord is:

citaat: “Dan verschuift de macht naar lobbyisten, naar belangengroepen die achter de schermen werken.” (regels 57-59)

Om mee te kunnen doen aan discussies over besluitvorming moeten burgers in staat zijn de politieke actoren te volgen, de media fungeren daartoe als waakhond die de burger bij misstanden kan alarmeren. Zo verdwijnt de politiek niet achter de schermen.

- de opiniërende functie

citaat: “Daar komt bij dat ze niet goed weten wat ze met het nieuws aan moeten, ze weten niet wat ze ervan moeten vinden.” (regels 48-51) / “... en wat ze ervan moeten denken.” (regels 55-56).

Door burgers goed te informeren over wat er gebeurt in de samenleving en welke verschillende opvattingen er leven onder politici en burgers, dragen de media bij aan het publieke debat / kan meer weloverwogen gekozen worden bij verkiezingen.

per juiste functie met juiste uitleg en verwijzing 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste keuzes zijn (twee van de volgende):

- Oosterbaan heeft de keuze gemaakt dat dit thema “Jongeren keren zich af van het nieuws” nieuwswaardig is.
- Oosterbaan heeft een keuze gemaakt uit verschillende bronnen: hij heeft onder meer gesprekken gevoerd met twee hoogleraren in de communicatie. / Hij heeft de beslissing genomen om als bronnen voor het artikel twee vooraanstaande hoogleraren in de communicatiewetenschappen te gebruiken.
- Tijdens het schrijven heeft Oosterbaan bepaald welke feiten en zaken hij wel of niet opneemt in het artikel.

per juiste keuze 1

24 maximumscore 2

- pluriformiteit van informatievoorziening 1
- kwalitatief hoogwaardige programma's en informatie 1

25 maximumscore 1

De pers (dagbladen, opiniebladen en tijdschriften) is gebaseerd op de vrije ondernemingsgewijze productie / Voor krantenuitgevers geldt het principe van de vrije markt. / Overheidssteun van kranten leidt tot ongewenste concurrentievervalsing.

Opgave 3 Mens en werk: Alternatief Voor Vakbond (AVV) en FNV Jong

26 maximumscore 2

- materiële functie: 'de kost verdienen' / inkomen (regel 18) / (bestaans)zekerheid (regel 20) 1
- immateriële functie: 'Werk is onderdeel van je identiteit' / het ontwikkelen van identiteit (regels 18-19) 1

27 maximumscore 1

collectieve arbeidsovereenkomst

28 maximumscore 1

Onderwerpen die geregeld worden in een cao zijn o.a. (twee van de volgende):

loon, vakantiedagen, arbeidsduur per dag/week, roosters, toeslagen voor overwerk of avond- en weekenddiensten, ziekengeld, scholing, ouderschapsverlof, kinderopvang.

Indien twee onderwerpen juist 1
Indien één of geen onderwerp juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
29	<p>maximumscore 1 Alleen werknemers die lid zijn van een vakbond.</p>	
30	<p>maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 443 1302 555">• Oudere werknemers hechten aan de bestaande regelingen en rechten (recht op AOW op 65-jarige leeftijd en mogelijk eerder ophouden met werken) <li data-bbox="280 562 1302 741">• Jongere werknemers zijn bang dat zij meer (en langer) AOW-premie gaan betalen (doordat er steeds meer mensen in de AOW komen als gevolg van de vergrijzing). / Jongere werknemers vrezen dat wanneer zij de AOW-leeftijd zullen bereiken, de regelingen dan minder en minder zeker zullen zijn dan nu het geval is 	<p>1</p> <p>1</p>
31	<p>maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 869 1281 972">• Het gaat over de betaalbaarheid van de verzorgingsstaat. / Het gaat erom de kosten van de vergrijzing op te vangen. / Het gaat erom het voortbestaan van de oudedagsvoorziening te garanderen 	1
	<p>Voorbeeld van een juiste uitleg is:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 1016 1318 1279">• Het totaal van de AOW-uitkeringen (kosten ouderdomspensioen) zal door de vergrijzing sterk stijgen. (Vergrijzing: dat wil zeggen dat minder mensen werken en sociale premies betalen.) De vraag is of deze kosten in de toekomst nog op te brengen zijn. Om de kosten terug te brengen, kan gedacht worden aan het verhogen van de AOW-leeftijd/ pensioenleeftijd (waardoor meer mensen belastingen en premies betalen) 	1
32	<p>maximumscore 1 Voorbeeld van een juist antwoord is: De SER geeft de regering (en het parlement) adviezen op sociaal-economisch gebied.</p>	
33	<p>maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 1601 1318 1713">• In het reguleringsmodel wordt erkend dat er reële belangentegenstellingen zijn tussen werkgevers en werknemers (kenmerk 1). Dit gebeurt ook in de SER <li data-bbox="280 1720 1318 1937">• Maar deze belangentegenstellingen moeten worden gereguleerd om ze beheersbaar te houden. Met andere woorden: in de SER is de bereidheid aanwezig bij werkgevers en werknemers om gezamenlijk oplossingen te vinden voor belangentegenstellingen tussen werkgevers en werknemers. / De SER is met zijn taken een voorbeeld van institutionalisering van het vinden van oplossingen voor 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

	<p>belangentegenstellingen tussen werkgevers en werknemers. (kenmerk 2)</p>	1
34	<p>maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Judith Ploegman denkt dat jongeren/leerlingen beter beslagen ten ijs komen door in het onderwijs aandacht te schenken aan arbeidsmarktvaardigheden en door leerlingen te leren een netwerk op te bouwen (bijvoorbeeld door ervaring op te doen met bedrijven). Dit zijn zaken die aanbieders van arbeid / werknemers beter toerusten om aan het werk te komen. / Jongeren hebben betere kansen als ze hun school afmaken (tegengaan van drop-outs).</p>	
35	<p>maximumscore 2 Voorbeelden van juiste redenen zijn (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er is sprake van handarbeid: deze wordt lager gewaardeerd dan hoofdarbeid. – Het loon van bijvoorbeeld fabrieksarbeider is in het algemeen lager dan dat van een docent/advocaat. – Er is verschil in verantwoordelijkheid. – Het werk van bijvoorbeeld een fabrieksarbeider is minder afwisselend dan dat van een docent/advocaat. – De mogelijkheden tot ontplooiing zijn verschillend. 	
	<p>per juiste reden</p>	1
36	<p>maximumscore 2 Voorbeelden van juiste voordelen voor werknemers zijn (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er kan meer tegemoet worden gekomen aan hun wensen bijvoorbeeld tijdelijk minder werken omdat werknemers meer vrije tijd willen of zorgtaken willen vervullen. – Als uitzendkracht kunnen zij kiezen om te werken voor verschillende werkgevers/bedrijven; meer variatie in werkzaamheden. 	1
	<p>Voorbeelden van juiste nadelen voor werknemers zijn (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – minder zekerheden – eerder kans op ontslag – minder pensioenopbouw – minder loon 	1

Opgave 4 Sociale dienstplicht en maatschappelijke stage

37 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Sociale dienstplicht / maatschappelijke stage omvat bezigheden die maatschappelijk c.q. economisch nut opleveren voor degene voor wie het werk gedaan wordt en/of voor de samenleving als geheel. Deze bezigheden vallen onder het begrip arbeid.

38 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):

- Uitgangspunt: in een verantwoordelijke samenleving of in een zorgzame samenleving zijn mensen betrokken op elkaar / is er gemeenschapszin / is er maatschappelijke participatie.
Toelichting: Jongeren stellen zich dienstbaar op naar anderen. Citaat Amerikaanse president Kennedy: "Vraag niet wat het land voor jou kan doen, maar vraag wat jij voor je land kan doen!" (regels 17-20).
- Uitgangspunt: naastenliefde / solidariteit
Toelichting: Door taallessen te geven, contacten te leggen met mensen die wat vereenzaamd leven en steun te bieden aan mensen in de bijstand, ouderen of gehandicapten, bedrijven jongeren (regels 27-33) een vorm van praktische naastenliefde / betonen jongeren solidariteit met genoemde groepen uit de samenleving.

39 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- het beheersen van sociale vaardigheden / samenwerken / goed luisteren / omgaan met (lastige) mensen / onderhandelen / presenteren / vergaderen / etc.
- het kennen van omgangsvormen met personeel/klanten/collega's b.v. begroeten / beoordelingen geven
- betrouwbaarheid/punctualiteit / op tijd komen / je aan afspraken houden
- op de hoogte zijn van de cultuur op het werk b.v. e-mailmanieren; hoffelijkheid / kledingvoorschriften
- vertrouwd zijn met arbeidstijden, arbeidsritme e.d.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

40 maximumscore 2

- Met sociale cohesie wordt de onderlinge verbondenheid van personen en groepen binnen een samenleving aangeduid 1
- Door het verrichten van maatschappelijke stage krijgen jongeren meer oog voor anderen in de samenleving en worden ze meer maatschappelijk bewust / realiseren zij zich meer de positie die anderen in de samenleving innemen / komen zij in contact met heel andere groepen in de samenleving / krijgen zij meer begrip voor mensen in andere posities in de samenleving 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 30 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Handelingen Tweede Kamer, 6 april 2005
tekst 2	Handelingen Tweede Kamer, 12 april 2005
tekst 3	Publicatie van bureau verkeershandhaving openbaar ministerie in de landelijke dagbladen van 31 december 2005
tekst 4	website © ANWB van 8 maart 2004
tekst 5	website © ANWB, juni 2006
tekst 6	de Gelderlander van 4 augustus 2005
tekst 7, 8, 9	Peper, 20 oktober 2005
tekst 10	www.denieuwereporter.nl van 7 december 2005
tekst 11	NRC Handelsblad van 11 maart 2006
tekst 12, 13	website van Alternatief Voor Vakbond, mei 2006
tekst 14	Vrij Nederland van 27 mei 2006
tekst 15	www.nrc.nl/webcongres, 30 oktober 2004
tekst 16	persbericht van Ministerie van OC&W, mei 2005